

Åtgärdsplan med anledning av extern bedömning av forskarutbildningsämnet Barn och ungdomsvetenskap, BoU, (mot licentiat och doktorsexamen), dnr V 2018/688
(Fastställd av Utbildningsvetenskapliga fakultetsstyrelsen 2019-12-11)

Bedömargruppen har bedömt utbildning på forskarnivå mot licentiatexamen och doktorsexamen i ämnet Barn- och ungdomsvetenskap i förhållande till tio angivna kriterier, samt identifierat utbildningens främsta styrkor och svagheter. Kriterierna, som framgår av styrdokumentet "Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid utbildningsvetenskapliga fakulteten" (Dnr V 2017/428), är som följer:

- de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål
- undervisningen sätter doktorandernas lärande i centrum
- undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll
- utbildningen är relevant för doktorandernas och samhällets behov
- doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
- en för alla doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger
- kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs
- doktoranderna har tillgång till en aktiv forskningsmiljö
- doktoranderna får möjlighet att samverka med forskare nationellt och internationellt

Bedömargruppens utlåtande har för varje bedömningskriterium bedömt huruvida den granskade utbildningen:

1. Sammantaget svarar väl upp mot kriteriet. (Mindre brister som identifierats anges.)
2. Uppvisar brister kopplade till kriteriet. (Bristerna anges och ev. förslag till åtgärder listas.)
3. Bedömargruppen kan inte, utifrån underlag och platsbesök, bilda sig en tillräckligt underbyggd uppfattning om huruvida utbildningen lever upp till kriteriet eller inte.

Kriterier	Svarar väl upp mot	Tillfredsställande	Uppvisar brister
1. De faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål			3
2. Undervisningen sätter doktorandernas lärande i centrum		2	

3. Undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet	1		
4. Lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll	1		
5. Utbildningen är relevant för doktorandernas och samhällets behov	1		
6. Doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen		2	
7. En för alla doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger	1		
8. Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs		2	
9. Tillgång till en aktiv forskningsmiljö med tillräckligt ämnesdjup, ämnesbredd och omfattning		2	
10. Beaktar doktorandernas möjlighet till samverkan både med forskare nationellt och internationellt, samt med det omgivande samhället	1		

Kriterium 1

De faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

OMDÖME: Bedömargruppen kan inte, utifrån underlag och platsbesök, bilda sig en tillräckligt underbyggd uppfattning om huruvida utbildningen lever upp till kriteriet eller inte (3).

Bedömargruppen anser att det till vissa delar uppfylls, till vissa delar inte uppfylls och till vissa delar inte går att bedöma.

KOMMENTAR: Problemen och bristerna är mycket problematiska och bedömarna har inte fått en tydlig bild om forskarutbildningen svarar mot högskoleförordningens examensmål, vilket kan indikera bristande kvalitet. Bedömargruppen har samma svårigheter med att se om lärandemålen speglar doktoranders faktiska studieresultat. Del av problematiken kan tillskrivas att de obligatoriska kurserna i den allmänna studieplanen för BoU ges mycket sällan. På grund av ett mindre antal antagna doktorander, erbjuds inte de obligatoriska kurserna varje år/termin. De två introducerande kurserna har

inte genomgått någon revidering sedan 2011 respektive 2012. En annan del av samma problematik kan härledas till att ett större antal doktorander de senaste åren antagits till olika forskarskolor, som ersatt vissa kurser med specifika knutna till forskarskolorna. Tidigare ämnesrapport (2017/2018) samt åtgärdsplaner 2016/2017, 2017/2018 har konstaterat att examensmålen inte svarar mot relevanta examensmål i högskoleförordningen. Ett förtydligande bör tilläggas angående svårighetsgraden av lärandemålen som i de obligatoriska kurserna ligger på för låg nivå och ej på förväntad nivå för forskarutbildning. Kursrapporter och utvärderingar av de obligatoriska kurserna saknas helt. Under tidig vår 2018 initierade ledningen ett utvecklings- och revideringsarbete av de två introduktionskurserna, samt deras litteraturlistor, som genomfördes av en mindre arbetsgrupp med mandat att presentera ett förslag. Förslaget presenterades i IR, men möttes av kritik av företrädare för ämnet BoU och förslaget drogs tillbaka.

ÅTGÄRD: Ett mer processinriktat arbete inleddes under våren 2019 i flera steg för att åtgärda en del av problematiken som bedömargruppen identifierat, och som även identifierats tidigare av ledningen på IPKL. Processen inleddes under hösten med ett öppet dialogmöte 2018, med Roger Säljö som moderator, för alla som på olika sätt, genom undervisning, studier, och/eller forskning verkar inom forskarutbildningsämnet BoU. Detta möte följdes sedan av ytterligare ett möte med docenter och professorer. Under våren genomfördes fyra arbetsmöten med uppdrag att i konkreta termer ta fram förslag på nya kursplaner. Docenter och professorer verksamma på olika sätt inom barn- och ungdomsvetenskap bjöds in att delta. Arbetet omfattade utveckling av nya lärandemål samt ny beskrivning av kursinnehåll för att åtgärda otydlighet om hur forskarutbildningsämnet BoU ska definieras och kommuniceras, samt åtgärda svårighetsgrad hos lärandemålen för att svara mot forskarutbildningsnivå. Underlaget sammanställs och kan gå ut på remiss för ett slutförslag som ska granskas i olika råd, IR, Forskningsrådet, och BUF. En nödvändig förutsättning för att åtgärda problemen, förutsätter utveckling och samarbete om vad som är kärnan av forskarutbildningsämnet BoU. Samling och samsyn runt ämnets kärna och vilka som bidragit till nödvändigt utvecklings- och revideringsarbete har under våren samlat en mindre grupp forskare inom området, medan ett större antal inte deltagit i processen i någon djupare mening. För att åtgärda de brister som pekats ut, krävs ett bredare deltagande i och bidragande till fortsatt utveckling av kvalitetsaspekter av lärandevillkor för doktorander.

Åtgärder vad gäller bristande och i viss mån obefintliga kursrapporter och utvärderingar diskuteras under kriterium 8, Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs.

Kriterium 2

Undervisningen sätter doktorandernas lärande i centrum

OMDÖME: Bedömargruppen är eniga om att medverkande lärare i undervisning på forskarutbildningen är engagerade och representerar ämneskompetenser både vad gäller bredd och djup. Bedömargruppen ser dock ämnet som både otydligt och spretigt, och svårt för doktorander att få grepp om under sina doktorandstudier. Ur ett doktorandperspektiv menar dock bedömargruppen att de finns problematik och brister i utbildningen som helhet (2). Doktorandernas lärandemiljö påverkas negativt av den splittring som präglar utbildningen och hänvisar till tidigare bristande grepp på att synliggöra och tydligt definiera ämnets kärna, ämnesidentitet, som ett sådant exempel. Eftersom bedömargruppen saknar tillräckligt underlag i form av kursrapporter och utvärderingar påverkas även möjligheter att bedöma om kriterium två har uppnåtts. Periodisering och studietakt är andra faktorer som kan påverka doktorandernas lärandevillkor negativt. Kurser ges generellt på helfart medan antalet samverkansdoktorander, som studerar på halvfart ökat betydligt i antal de senaste åren. Denna diskrepans riskerar skapa stress i konkret planering och genomförande av studier. Bedömargruppen noterar även frånvaron av seniora och att deltagande i seminarier och handledarkollegier är lågt något som beskrivs i termer av ett svagt handledarkollegium.

KOMMENTAR: Doktorander antas i olika processer, med olika finansiering och varierande möjligheter att själv bestämma studietakt. Antalet CUL-doktorander, samverkansdoktorander, doktorander knutna till forskarskolor och projektdoktorander har ökat, vilket medfört att tidigare strukturer för kurser, för periodisering i flera fall leder till att doktorander får invänta när kurser ges. Här kan återigen lyftas att ett ökande antal doktorander knutna till forskarskolor har lett till att de i större utsträckning läser kurser som är knutna till forskarskolan. Även projektdoktorander studerar läskurser för att knyta an till projektets fokus. Sammantaget leder detta till att en kritisk massa är svår att uppnå. Seniora är mycket sällan deltagare i handledarkollegier, något som även doktorander lyft.

ÅTGÄRD: Lyfta frågan om periodisering på fakultetsnivå/till BUF, för att undersöka och diskutera frågan som ett fakultetsöverskridande problem. Se över möjligheter/villkor för att forskarskolor kan ersätta vissa kurser och lyfta dessa villkor till diskussion. IPKL har angripit problemet med studietakt genom att erbjuda den ämnesövergripande introduktionskursen på halvfart, men med för få sökande kommer inte detta att kunna genomföras. Ett led i utveckling och revidering av kursplaner samt beskrivning och definition av kärnan i forskarutbildningsämnet BoU, är att föreslå att de i dag två fördjupningskurserna i BoU på 7,5 hp vardera blir 15 hp och att denna nya kurs får prägla doktorandernas möte med ämnet i ett tidigt skede i forskarutbildningen.

Kriterium 6

Doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

OMDÖME: Brister som identifierats (2) diskuteras i relation till den allmänna och den individuella studieplanen, doktorandregler och andra reglerande dokument, där doktoranders medverkan och inflytande är tydligt framskrivet. Bedömnarna lyfter att doktorander i liten utsträckning är representerade genom förtroendeuppdrag i olika beredande och beslutande organ. Kriteriet diskuteras även relativt doktoranders bidragande till forskningsmiljön.

Bedömargruppen lyfter även otydligheter vad gäller examinatorns roll, samt att det framkommit att doktorander uppfattar examinatorns roll som otydlig. Bedömargruppen ser bristande effekt av karriärplanering och akademisk kultur, trots att rekommendationer tagits fram tidigare (2015). Vidare lyfts oklarheter runt tillsättande av handledare trots hänvisning till handlägningsordning för denna process.

KOMMENTAR: Samverkansdoktorander har svårare att vara aktiva i olika råd och beredande organ på grund av fördelningen mellan doktorandstudier och yrkesverksamhet. Representation i alla beredande och beslutande organ har påverkats negativt på grund av samverkansdoktorandernas studie- och arbetsvillkor. Samverkansdoktorander har inte kunnat lägga till dagar som motsvarar tidsinsatsen i olika förtroendeuppdrag för att på så sätt kompenseras för sin medverkan. Något som inte tas upp i utlåtandet är att flera av doktoranderna befunnit sig i slutskedet av sitt avhandlingsarbete och av denna anledning valt att inte åta sig några förtroendeuppdrag. Karriärplanering ska ingå i handledningsuppdraget. Eftersom antagna doktorander redan under det första informationsmötet med studierektor/viceprefekt för forskarutbildning får information om utseende av handledare, samt vilka rättigheter doktoranden har enligt Doktorandreglerna, är bristen här möjligen ett resultat av mycket information som förmedlas till den nyantagna doktoranden i ett mycket tidigt skede. Både studierektor och viceprefekt för forskarutbildning återkommer regelbundet till Doktorandreglerna och doktorandens rättigheter när det gäller utseende av handledare men även rättigheter att i ett senare skede byta handledare.

ÅTGÄRD: En revidering av villkor för ersättning i samband med förtroendeuppdrag har genomförts för att möjliggöra åtagande av uppdrag. Samverkansdoktorander får numera ekonomisk ersättning för timmar som motsvarar uppdragets omfång vilket har gjort det möjligt för dem att medverka i olika råd och beredande organ. Doktorandgruppen har genom eget initiativ startat upp ett doktorandråd under våren 2019 och doktorander finns representerade i nästan alla råd och beredande organ.

Den individuella studieplanen är ett mycket aktivt reglerande och pedagogiskt redskap, som kontinuerligt uppdateras av huvudhandledaren och doktorander erbjuds regelbundet uppföljande samtal med studierektor för forskarutbildningen. Karriärplanering och handledares ansvar och uppdrag kan fokuseras i ett kommande handledarkollegium. Problemet med detta alternativ är den mycket låga närvaron av forskare och lärare inom BoU på dessa kollegier. Reviderad handlägningsordning för utseende av handledare har utvecklats för att ytterligare förtydliga process, ansvar och beslutsordning. Den reviderade handlägningsordningen kommer att tas under hösten 2019.

Kriterium 7

En för alla doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger (1)

OMDÖME: Även om forskarutbildningen väl svarar upp mot kriteriet ser bedömargruppen mindre brister vad gäller doktorandernas psykosociala arbetsmiljö. Särskilt samverkansdoktorander påverkas negativt av otydligheter vad gäller förväntningar något som kan leda till stress. En annan brist är att medarbetarundersökningar inte regelbundet efterfrågar doktorandernas perspektiv. Vidare lyfts en upplevd konfliktfylld splittring mellan ECE och BUKL som negativt påverkande av doktorandernas studiemiljö. I detta sammanhang lyfts även doktorandernas beroendeställning och upplevelse av att behöva ta ställning i den konflikt vissa upplever. Även under detta kriterium lyfts avsaknad av representation av doktorander i fakultetens doktorandråd fram som en brist vad gäller strukturerande sammanhållning, som i sin tur påverkar information och kommunikation negativt.

KOMMENTAR: Bristerna är kända av IPKLs ledning som genom olika åtgärder och insatser försökt att adressera problemen, både som ett strukturellt problem synligt i de introducerande forskarutbildningskurserna såväl som ett psykosocialt arbetsmiljöproblem. Doktoranders representation i och bidragande till olika råd och beredande organ har efterfrågats av ledningen och doktorandgruppen är själva medvetna om att de själva behöver utse representanter.

ÅTGÄRD: De processer som knutits till revidering av den allmänna studieplanen, definition och beskrivning av ämnets kärna, även relativt introduktionskurser har syftat till att skapa möjligheter för att åtgärda den strukturella splittringen mellan ECE och BUKL, utveckla en samsyn och enas runt ämnets beskrivning. Detta arbete förutsätter aktiv medverkan av lärare, forskare och seniora. Arbetet med revidering av dessa dokument fortsätter och avslutas under höstterminen 2019. Viceprefekt för arbetsmiljö har inlett dialog med doktoranderna och ett doktorandmöte om arbetsmiljöfrågor har skett under våren 2019. Medarbetarundersökningar ska justeras för att tydligt efterfråga doktorandernas perspektiv. Efter att doktorandrådet startat igen under våren 2019, samt att regler för ersättning till samverkansdoktorander i olika uppdrag har reviderats, har representation i olika råd och beredande uppdrag förbättrats betydligt.

Kriterium 8

Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs (2).

OMDÖME: Bedömargruppen hänvisar särskilt till att de obligatoriska kurserna inte genomgått någon revidering sedan 2011 respektive 2012, trots att behov av detta identifierats tidigare. Det finns brister i uppföljning av utveckling och genomförande, flera strukturella brister kvarstår, och frågor som lyfts i tidigare ämnesrapporter och åtgärdsplaner är fortfarande inte adresserade. Kursvärderingar och kursrapporter är av varierande kvalitet och saknas helt i vissa fall. Doktorandernas delaktighet och inflytande lyfts även i detta sammanhang. Bedömargruppen pekar ut behov av att utbildningsadministrationens ledning tar ansvar för att åtgärda bristerna. Vidare ser man ett behov av en formell ledning som håller i planerade processer, som följer upp kontinuerligt och fattar strategiska beslut. Under detta kriterium återkommer bedömargruppen till avsaknad av doktorandråd.

KOMMENTAR: Bristerna är kända och flera försök har gjorts för att avkräva de kursvärderingar och kursrapporter som nämns av bedömargruppen som en central del av kvalitetsarbete. Den påbörjade revideringsprocessen vad gäller definition av ämnets kärna, i den allmänna studieplanen och

introduktionskursen har som syfte att bidra till kvalitet vad gäller de brister som identifierats. Vad gäller formell ledning av planerade processer som följer upp kontinuerligt och fattar beslut förtydligas här med hänvisning till linjestyrning för beslutsprocesser. Arbetsgång för strategiska beslut som rör forskarutbildning i barn- och ungdomsvetenskap bereds av studierektor och/eller viceprefekt för forskarutbildningen och föredras därefter i FR, forskningsrådet. Därefter föredras ärenden i IR, institutionsrådet och (i förekommande fall) fattas beslut av prefekt. Här finns en gång i processer som följer linjestyrning men som även involverar kollegialitet som del av styrningsprocesser. Vi ställer oss däremot tveksamma till att man identifierar en gemensam ledningsorganisation inom BoU som nödvändig. Det framkommer inga sakliga argument för vad en sådan ny organisationsnivå är tänkt att adressera. Institutionens andra forskarutbildningsämnen organiseras inte heller med en extra ledningsfunktion. Ärenden för forskarutbildning på institutionen bereds först och behandlas därefter alltid på FR, IR och BUF, enligt linjestyrning och oavsett forskarutbildningsämne.

ÅTGÄRD: Vi avser även att fortsättningsvis använda FR som en instans där vi behandlar kursplaner i forskarutbildning innan de behandlas i IR. Vi kommer att genomföra en översyn av ledamöter i FR för att säkerställa att de representerar forskarutbildningsämnet pedagogik och forskarutbildningsämnet barn- och ungdomsvetenskap för att representera reell medverkan i forskarutbildningsämnet barn- och ungdomsvetenskap. Ökad kontroll av att kursvärderingar och kursrapporter lämnas in av ansvariga lärare, vilken kan diskuteras vidare i anslutning till utseende av kursansvariga och att uppdraget och ansvaret tydliggörs. Översyn av kursvärdering görs för att utveckla det som ska rapporteras och eventuella tillägg av frågor. Fortsatt reviderings- och utvecklingsarbete med att forskarutbildningsämnets kärna och hur det definieras förutsätter en medverkan av seniora som representerar både ECE och BUKL.

Kriterium 9

Tillgång till en aktiv forskningsmiljö med tillräckligt ämnesdjup, ämnesbredd och omfattning
--

OMDÖME: Utbildningen uppvisar brister kopplat till kriterierna (2). Här återkommer bedömargruppen till bristen på samsyn vad gäller ämnets kärna, vad ämnet är, hur det definieras och kommuniceras. Bilden som framkommer pekar ut att forskarna inte har ett gemensamt fokus utan snarare framträder olikheterna. Här finns ett stort behov av att etablera och kommunicera en samlad bild. Bedömargruppen lyfter vidare avsaknaden av överbryggande initiativ mellan ECE och BUKL, exempelvis i form av seminarierier och att det saknas en övergripande ledning för ämnet. Den svagt sammanhållna bild som framträder är problematisk och påverkar doktorandernas studie- och arbetsmiljö negativt.

KOMMENTAR: De processer som nämnts under tidigare kriterier, har som syfte att svara mot de identifierade bristerna, som även identifierats av ledningen.

ÅTGÄRD: Redan igångsatta reviderings- och utvecklingsarbete med syfte att förbättra kvalitetsaspekter fortsätter och beräknas fullföljas under hösten 2019. Själva kärnfrågorna om forskningsmiljön, ämnets kärna och definition och samsyn och överbryggande insatser för en tydlig och förbättrad studiemiljö för doktorander, förutsätter fortsatta insatser av ledning och forskare, handledare och undervisande lärare inom BoU för att åtgärda bristerna.